

پرستو رفیعی
خبرنگار

نزدیک به ۲۰ ماه از اپیدمی کرونا در جهان می‌گذرد و در طی این مدت ویروس کووید ۱۹ توانست در چشم برهم زدن محاسبات و معادلات زندگی جوامع بشری را دگرگون کند. مشکلات اقتصادی و اجتماعی ناشی از این بیماری از یک سو و مرگ و میر افراد جامعه و تبعات ناگوار و ناخواسته آن از سوی دیگر بیشتر مردم را با چالش‌های جدی مواجه کرده که تأثیر آن در دوران پسا کرونا نیز باقی خواهد ماند. در این دوران دهک‌های پایین جامعه اما بیش از سایرین در معرض چالش‌های پیش آمده و مشکلات ناشی از آن قرار دارند. بسیاری از آنها دارایی‌های هرچند ناچیز خود را از دست داده یا برای تأمین حداقل‌های زندگی تحت فشار جدی قرار گرفتند. برخی دیگر حتی با از دست دادن نزدیکان امکان مراقبت شخصی را هم از دست داده‌اند. به طور کلی این گروه از جامعه به دلیل نداشتن ابزار و امکانات لازم همواره در رفع مشکلات خود با موانع بسیار دست به گریبان بوده‌اند و حالا کرونا بر تمامی این مشکلات سایه انداخته و آنها را صدچندان کرده است.

از این رو به اعتقاد کارشناسان و متخصصان رفع موانع و مشکلات ایجاد شده نیازمند عزمی جدی و زیست هوشمندانه است. در این میان اما یکی از دلخراش‌ترین و غم‌انگیزترین موضوعات، وضعیت کودکانی است که در دوران کرونا والدین خود را از دست داده‌اند و یتیم شده‌اند. اواخر شهریورماه معاون اجتماعی سازمان بهزیستی از آماری دلخراش خبر داد.

حبیب‌الله مسعودی فرید از وجود یک میلیون و ۲۰۰ هزار کودک در دنیا خبر داد که به واسطه شیوع بیماری کرونا، والدین خود را از دست داده‌اند و یتیم شده‌اند. به گفته او این رقم با احتساب کسانی که با افرادی غیر از پدر و مادر زندگی می‌کنند، به بیش از یک و نیم میلیون نفر می‌رسد.

معاون اجتماعی سازمان بهزیستی اما به نکته‌ای ناگوار و غم‌انگیز هم اشاره کرد و آن اینکه سهم ایران از این آمار در ۲۰ ماه گذشته «حداقل» ۵۱ هزار کودک است. از این رو می‌توان گفت حالا علاوه بر مشکلاتی نظیر کودکان کار و زباله‌گرد با موضوع جدید و البته دردناکی به نام بی‌سرپرستی کودکان مواجه خواهیم بود به این معنا که ممکن است بیش از ۵۱ هزار کودک در ایران یتیم شده باشند و علاوه بر غم از دست دادن والدین با مشکلات معیشتی و روانی مواجه باشند که شیوع بیماری کرونا و تغییر سبک زندگی بر افزایش آنها و حتی بغرنج شدن آنها تأثیر گذاشته است. چون آنها حتی مانند سایر کودکان امکان سوگواری برای والدین خود را هم نداشته‌اند و قرنطینه و دوری از اقوام و حتی عدم امکان حضور مدارس و گذراندن زمان در میان دوستان و همسالان امکان کنار آمدن با غم از دست دادن والدین را از آنها گرفته است.

گزارش «ایران»
درباره وضعیت ۵۱ هزار کودکی که در بحران کرونا یتیم شدند

سوگ ناتمام

اشاره کرده است که نخستین مورد آن سوگ‌های ناتمام است. کودکانی که در همه‌گیری‌های کرونا پدر یا مادر خود (و یا دیگر نزدیکان‌شان) را از دست داده‌اند، فرصت و امکان سوگواری نداشته و شرایط بهداشتی و مقرراتی حاکم بر کشور سبب لغو مراسم بزرگداشت و ختم و تدفین شده است. از این رو از تسکین روانی و ابراز سوگ محروم مانده‌اند. در این باره برای یک کار اصولی و مدون، لازم است علاوه بر سازمان بهزیستی، اداره کل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد وزارت بهداشت و اداره کل دفتر امور آسیب‌های اجتماعی وزارت تعاون وارد کار شوند و از ظرفیت‌های کارشناسی خود استفاده کنند.

مسئله دیگر آنکه، این کودکان نسبت به شرایط پیش از کرونا، امکان حضور فیزیکی در مدرسه، مهدکودک و محل‌های بازی و تفریح را نداشته و نتوانسته‌اند از محبت‌های همدلانه معلم، مربی و دیگر همسالان خود برخوردار شوند؛ بنابراین نتوانسته‌اند بخشی از غم خود را با غرق شدن در محیط‌های درسی و بازی تسکین دهند.

از این منظر نیز یک راهکار اصولی، غربالگری کودکان و دانش‌آموزانی است که در دوران کرونا سرپرستان خود را از دست داده‌اند؛ با شناخت این افراد، می‌توان آنها را در اولویت حضور فیزیکی در مهدکودک‌ها و مدارس (البته بعد از ایمنی جامعه) قرار داد. از سویی حضور بیش از ۱۳ هزار مشاور مدرسه در سراسر کشور، امکان بالقوه مناسبی است که می‌توان مأموریت رسیدگی به این دانش‌آموزان را برعهده آنان گذاشت.

ایرنا در گزارش خود به بازدید از محل زندگی کودکان نیز اشاره کرده چرا که امکان دارد کودکانی که در این روزها اولیای خود را از دست داده‌اند، با شرایط خاصی مجبور به تحمل و زیست با افرادی باشند که اساساً صلاحیت سرپرستی را ندارند. در این زمینه به نظر می‌رسد سازمان بهزیستی کشور نیازمند بودجه خاصی است که دولت می‌تواند با هماهنگی مجلس شورای اسلامی، از دیگر بخش‌ها آن را تأمین کند. در همین راستا هرکدام از نهادهای حمایتی کشور اعم از سازمان بهزیستی، کمیته امداد و... می‌توانند گروه‌های کارشناسی را شامل پزشک، پرستار، روان‌شناس و مددکار به محل زندگی کودکان اعزام کنند و ضمن بررسی شرایط، از رخدادهای ناگوار احتمالی پیشگیری کنند؛ اتفاقاتی مانند خودکشی، کودک‌آزاری و خشونت در آینده. درباره وضعیت معیشتی کودکان آسیب‌دیده از کرونا، به یک برنامه چندمحوری با مشارکت وزارتخانه‌های بهداشت، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، آموزش و پرورش و نمایندگان سازمان برنامه و بودجه و دیگر سازمان‌های حمایتی هم نیاز داریم.

در کنار دولت و نهادهای عمومی کشور، نباید از نقش و وظیفه اجتماعی برخی مراکز و متخصصان درباره کودکان آسیب‌دیده از کرونا غافل بود. هرکدام از نهادهای غیردولتی پزشکی و بهداشتی، روانشناسی، روان‌پزشکی، مشاوره‌ای و سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) می‌توانند بخشی از برنامه‌های خود را بر مبنای رسیدگی به این کودکان طرح‌ریزی کرده و به یاری هموعان خود بپردازند.

او با تأکید بر اینکه کودک یتیم به فردی گفته می‌شود که پدر، مادر و جد پدری نداشته باشد، ادامه می‌دهد: پس از محرز شدن شرایط این خانواده‌ها و یتیم بودن کودک در صورت نیاز مداخلات لازم صورت خواهد گرفت. چون ممکن است برخی از این کودکان نیاز به کمک و مداخلات سازمان بهزیستی و وزارت رفاه نداشته باشند.

این مقام آگاه تأکید می‌کند: برخی از کودکان قبل از دوران کرونا والدین خود را از دست داده بودند و با یکی از اقوام یا جدپدری خود زندگی می‌کردند. این احتمال وجود دارد که این کودکان نیز در دوران پاندمی سرپرست خود را از دست

حبیب‌الله مسعودی فرید معاون اجتماعی سازمان بهزیستی از وجود یک میلیون و ۲۰۰ هزار کودک در دنیا خبر داد که به واسطه شیوع بیماری کرونا، والدین خود را از دست داده‌اند و یتیم شده‌اند. به گفته او این رقم با احتساب کسانی که با افرادی غیر از پدر و مادر زندگی می‌کنند، به بیش از یک و نیم میلیون نفر می‌رسد. به گفته او سهم ایران از این آمار در ۲۰ ماه گذشته «حداقل» ۵۱ هزار کودک است

داده باشند از این رو تلاش خواهد شد که هرچه سریع‌تر این کودکان شناسایی شوند و با توجه به نوع نیاز آنها اقدامات مداخله‌گرانه صورت بگیرد. قطعاً کودکانی که سرپرست مؤثر خود را از دست داده‌اند تحت حمایت سازمان‌های حمایتی قرار خواهند گرفت. البته این مسئله اهمیت بالایی دارد و برای کسب نتیجه سریع و مناسب نیازمند حمایت و کمک نهادهای مردمی و مراکز مردم نهاد خواهیم بود.

■ ضرورت توجه سازمان‌ها و نهادهای دولتی به کودکان یتیم
ایرنا نیز در گزارشی به برخی از دلایل بغرنج شدن زندگی کودکان یتیم شده در دوران پاندمی

■ کودکان نیازمند به حمایت‌رئی می‌شوند
بر کسی پوشیده نیست که شیوع بیماری کرونا و به دنبال آن بی‌سرپرستی کودکان معضلی است که تنها به کشور ما مربوط نمی‌شود و به مشکلی جدی در سراسر جهان بدل شده است. از این رو رفع مشکلات روانی و معیشتی این کودکان برای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی بعدی به یکی از اولویت‌های کشورهای جهان تبدیل شده است. چرا که به اعتقاد کارشناسان حوزه روان و کودک، در صورت انجام مداخلات و پیشگیری‌های بموقع می‌توان از آسیب‌های جدی اجتماعی در آینده و حتی در دوران پسا کرونا پیشگیری کرد. در کشور ما نیز در راستای رفع آثار منفی مرگ

و میر ناشی از کرونا و یتیم شدن کودکان، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و همچنین سازمان بهزیستی به عنوان متولیان حمایت از اقشار مختلف کشور بخصوص دهک‌های آسیب‌پذیر و محرومان، اقدامات اولیه را آغاز کرده‌اند. جلسات مربوطه برگزار شده است و اقدامات لازم برای اجرایی شدن اولویت‌بندی شده است. یک مقام مسئول در وزارت رفاه به «ایرنا» می‌گوید: هفته گذشته در این باره جلسه‌ای جامع برگزار و مقرر شد شماره ملی فوت‌شدگان از وزارت بهداشت گرفته شود. پس از دریافت شماره ملی خانواده افراد متوفی شناسایی خواهد شد و شرایط زندگی آنها رصد خواهد شد.